

l'Edat Mitjana, car suposo que és errada per *legoleys* en la frase que l'InvLC cita d'Albertà de Bretanya (606): «axí com advocatz e causídichs, *legoteis* e re-tòrichs».

Llegar, pres del ll. *legare* 'enviar, delegar', 'deixar testamentàriament' [1460, JRoig]: «Déu e messia / --- si mateix / dant per estrenes / --- May tal socós / --- may fon *legat* / tal *prelegat*; ni tal herència / --- / may tal se féu / --- / Octavià / cert, quan *legà* / tot son imperi / al gran Tiberi / --- / papa Silvestre / cert no *legaren* / ni res donaren / que valgués tant» (Spill, 13675, 13692, 13703); i més usual *llegat* m. (que JRoig reemplaça per *pre-legat*, com hem vist): «TESTAMENT Y HERÈNCIA: lo hereu ---; *llegat*: legatum; lo qui fa lo *llegat*: legator; aquell a qui se fa lo *llegat*: legatarius; fer *llegais* a algú: legare; demanar lo *llegat* que se és fet en lo testament: petere legatum --- fer *llegat* de paraula: verbo legare alicui», OPou (TbPu., 240); «Y ans de *llegar* a Cadis, l'urna d'or de sos ossos, / de bronze dues femes pilastres hi axcà, / y en elles, ab la clava, que enfonsar féu a trossos, / los malehíts realmes, escriu NO MÉS ENLLÀ», en la primera versió de l'Atl. (1867) x, 67a (canviat en la versió de 1877-8). *Legat* [Llull]. *Legatari*, cf. OPou, supra [1309; JRoig, Spill]. *Legatori*; *legatura*. *Legació* [c. 1375, Cròn. Cerimoniós]; *legacia*.

Allegar, pres del ll. *allegare* id., que és sobretot mot del ll. medieval (Dante, *De Vulg. Eloquio* 1-x-2) [Llull]: «enteniment havia dues sors: la una és memòria, l'altra és volentat; contrast fo entre amdues, qual de les dues devia anar ab l'enteniment: la volentat *allegava* contra memòria, dient que per volentat és l'enteniment diligent a encercar veritat --- d'altra part *allegava* memòria contra volentat dient ---», *Blanq.* (NCl. II, 230.11); «a vós, Pare sant, no pot ésser *allegat* que no puscats fer raonablement e leguda ço que a vós par<r>ia», doc. de 1323 (Finke, *Acta Ar.* II, 584); «TESTAMENT --- fer *llegat* de paraula --- *allegar* molt bon testimoni: citare gravem et verum testem», OPou (TbPu., 240); *allegació*, *allegable*, *allegador*, *allegat*.

Collega [1487], pres del ll. *collēga* 'company en una magistratura', 'collega', derivat de *legare* 'nomenar com a llegat o lloctinent': «fassa lo que deu - guar-se de nequícia, / e no se ajonoll, - acte de pernicia, / devant los prelats - quant en alt loc seen: / bisbe sabent - honrant lo seu *collega* / diu què deu fer - la gent vulgar i *lega*» en el mall. Fc. Prats, a. 1487, JMBover (*BiEscrBal.* II, 160.56.11).

Deriv. de *collega* és ll. *collegium* 'conjunt de col·legues, associació': se'n prengué *collegi*; la fundació del Col·legi de llengües orientals de Miramar tingué lloc el 1276; per a les seves vicissituds, els altres passatges lullians referents a tals col·legis etc., veg. les notes d'Andreu Caimari, en *Blanq.*, NCl. IV, 51-52. El B. de Maldà comparava la seva residència amb un col·legi residencial de seminari, anomenant-la «Col·legi de la

Bona Vida» («anem fins al *Coll. de la Bona Vida* ---»), vegeu la nota d'Alex. Galí a la seva selecció del Calaix de Sastre (p. 59); en to ben seriós: «Lo senyor Bisbe --- féu moltes caritats, trasladà lo *collegi* del bisbe en lo carrer de Montalegre, que era al de Betlem, en lo any 1778, passant a ocupar-lo los *collegials* y alguns cathedràtics» (id., *Excursions*, p. 172). Vulgarment el mot s'ha convertit avui en el nom de l'escola, en particular la de primeres lletres: ja era consagrat quan vaig començar a anar-hi el 1908.

En aquest sentit fins als primers anys del nostre segle fou general la pronúncia *kullézi* (com em deia el meu pare sovint pels anys 1915-30) i com jo mateix ho he sentit pronunciar en comarques centrals del Prnc. (L'Estany, 1935), però en la meua infància les criatures dèiem *kullézi* més que altra cosa. En canvi, a Lleida, i en val., diuen *koléje* (amics populars lleidatans m'asseguraven que d'això venia el nom del poble d'Alcoletge en els afores de la ciutat, ço que és erroni, car aquest és d'origen aràbic) i així ho he sentit pronunciar a Callosa d'En Sarrià (on hi ha un «Racó 'l *koléje*», 1963, que Salvà, en la seva obra sobre Callosa I, 162, escriu apitxadament *el Coletxe*), i MGadea amb referència a un altre lloc també escriu *Colèje* (*T. del Xè* I, 235). *Collegial* (veg. supra la cita de Maldà, i en broma «algun collegial» a un dels seus companys de bona vida, supra). *Collegiar-se*. *Collegiat*. *Collegiata*. *Collegiatura*. *Concollega*.

Legal [1391], pres del ll. *legalis* id.; *legalitat* [1486]; *legalitzar* [1739]; *legalització*. *Illegal* [Belvitges]; *illegalitat*; *illegalitzable*.

Delegar [DTol. 1647], pres del ll. *delegare* id.; *delegat* [id.]; *delegació* [Lacav.]; *delegable*; *delegador*; *delegant*; *delegatori*.

Relegar [Lab. 1840], pres del ll. *relegare* id.; *relegació* [Belv., com a ant.]; *relegable*; *relegament*.

CPT.: *Legislador* [DTol. 1647, *lleg-*], pres del ll. *legislator*, -oris, format amb el ll. *lator* 'el qui porta' (derivat de *ferre*) i *legis*, genitiu de *lex* 'lleí'; *legislatura* [Lacav., *lleg-*]; d'on s'extragué *legislació* [Lab. 1840, *lle-*], *legislatiu* [Lab. 1840], i finalment un verb anàlogic *legislar* [Lab. 1840]. *Legisperit*, cpt. amb *peritus* 'entès, expert'. *Contrallei*.

¹ Molt antiga aquesta i remuntant fins al ll. vg. de l'Orient hispànic, car un basc *lege* (amb g velar quasi-oclusiva) va existir amb el sentit de 'manera', d'on la conj. basca dial. *legex* 'com' (Azkue, *Hom. a MzPi.* II, 91), arag. ant. *ley* 'espècie' (1350, RFE xxii, 25), riojà antic en Berceo, amb un ús ben igual al català: «a *lei* de ladrón, a *lei* de pastor» (*Mil.*, 899b, *S. Mill.*, 6). — ² No sé si arriba fins al català pirinenc l'acc. 'multa, indemnització' que és del gascòc de l'altre vessant «per plague pagós doble *ley* an plaguet --- e si no podé pagar las diites *leys* ---», a. 1278 (*Cartulari* d'Ossau A, 59.23, 59.27). —

³ ¿Seria en vers?: «quant plus devetz estr' amants de justícia / tant mens cové vos fer frau a la *lig*». —

⁴ Es tracta, com diu Eiximenis al començament d'aquests capítols, d'un dels trossos del «Fabularius Poeticus», i també en aquest com sovint en tals pas-